

paa § 1 blev vedtaget igaar, befrygter jeg meget, at de fattige Beboere paa det betydelige bjørnholmiske Gods, — et Gods, der er saa betydeligt, at det formodentlig i dette Dieblif staar Statskassen i henved en halv Million, — samt de fattige Fæstere paa Silkeborg Gods, ville være værre farne ved denne Lov, end ved at blive behandlede efter den kongelige Resolution af 1ste Juli 1846. Men da jeg erkjender det Uffelige i, at Loven udkommer, og, da Thinget ikke har gjort om idag, hvad det vedtog igaar, saa stemmer jeg for Loven.

Skoleforstander Sørensen: Jeg vil tillade mig nogle faa Bemærkninger i Anledning af enkelte Betæneligheder, der ere yttrede med Hensyn til nærværende Lovforslag, og blandt Andet skal jeg tillade mig at berøre en Sætning, der blev udtalt igaar af den ærede første Landssthingsmand for femte Kred (Stampe). Han formeente nemlig, at efter denne Lov vilde en stor Deel af Stedernes Værdi blive bortskjænkent til Fæsterne. Jeg skal dertil blot bemærke, at efter hvad den ærede Landssthingsmand tidligere har forklaret mig med Hensyn til den Maade, hvorpaa han havde tilbudet at afhænde sine egne Fæstesteder, forekommer det mig at være paa langt billigere Vilkaar end de, hvorefter Fæsterne paa de kongelige Domainer ville kunne gaae over til at blive Selveiendom efter nærværende Lovforslag, og jeg formener saaledes, at, naar en Privatmand kan indrømme sine Bønder endnu billigere Vilkaar end de, denne Lov indeholder, saa bortfalder en stor Deel af Betænelighederne ved Sagen. Det er mig desuden ogsaa bekjendt, at der er mange Godseiere, der have solgt deres Fæstesteder til langt billigere Priser, og det i en ikke meget fjern Fortid, end de, som ville blive fastsatte efter nærværende Lovforslag, hvilket jeg senere skal oplyse. Domainedirecteuren har i det andet Thing meddeelt en Deel Oplysninger og derved udtalt den Sætning, at efter nærværende Lovforslag vilde omtrent en Trediepart af Stedernes Værdi blive skjænkent til Fæsterne, og han har tillige motiveret, at det kunde forsvares med Hensyn til det Retsforhold eller rettere med Hensyn til det Billighedskrav, som fandt Sted for disse Fæstere

Bedkommende, navnlig paa de ældre Domainer. Denne Anskuelse er tiltraadt af de fleste Medlemmer, — baade af dem, der ere for Sagen, og af dem, der ere imod Sagen; men jeg har ikke hørt det udtalt af Noget, at denne Eftergivelse skulde have sin Grund i, at den skulde være en Erstatning for Fæstebestiddelsen, og det forekommer mig, at det er et ikke ganske uvigtigt Moment. I det Dieblif en Gaard overdrages til Selveiendom til selve Fæsteren, kan man dog ikke negte, at hans Fæstebestiddelse, især hvis den maatte anses for at ville blive langvarig, vil have en ikke ubetydelig Pengeværdi. Hvormeget denne skal kunne vurderes til, kan jeg ikke afgjøre, og det vil jo naturligviis i de forskjellige Tilfælde være meget forskjelligt, efter Fæsterens Alder og flere andre Omstændigheder. Det er jo vel sandt, at en ung Fæster kan gjerne døe førend en gammel; men i Reglen antager man dog, at den Ungres Besiddelsesret vil have en større Værdi end den Eldres, og i ethvert Tilfælde vil man ikke kunne negte, at den har en vis Pengeværdi. En anden Betænelighed, som har været omtalt, og hvorved Mange have studset, er den store Sum, som Domainedirecteuren her i det andet Thing har angivet at ville bortgives til Fæsterne paa Statens Gods, naar nærværende Lov udkom. Han har angivet den at være 1,700,000 Rbd., idet han nemlig har beregnet det til circa en Trediedeel af Stedernes Taxationsværdie som fri Eiendom. Jeg studsede, da jeg saae denne Sum anført, og det forekom mig, at det kunde have sine Betæneligheder at gaae ind paa et Lovforslag, der vilde bortgive saa Betydeligt af Statens Fæstegods; men ved nærmere at overveie disse Talstørrelser og sammenholde dem med andre, er jeg kommen til et noget andet Resultat. Naar man nemlig sammenholder Hartkornet paa alle disse Fæsteieendomme med denne Talstørrelse, vil man see, at enhver Tønde Hartkorn paa disse Godser er efter Domainedirecteurens Dypgivende vurderet til 1020 Rbd., og denne Sum er, som Enhver vist vil erindre, større end den Gjennemsnitssum, som man har faaet for Selveiersteder, der ere solgte i de sidste 4—5 Aar, under de heldigste Conjunctioner for Landmanden, da denne Gjennemsnitssum efter Bergsøe